

Smaastykker.

I. En Drabssag, en Kærlighedstragedie med Baareprøve og Genfærd.

Ved C. Klitgaard.

Efter Ordre fra den kejserlige Befalingsmand i Vendsyssel — antagelig Oberstløjtnant Melchior v. Hatzfeldt — blev det bevilget, at Skagens Byting, der havde været suspenderet siden 5. Novbr. 1627, maatte holdes paa ny 3. Marts 1628 for at forfølge en Drabssag, og det blev beordret, at Sagen skulde forfølges efter Landets Lov.

Der blev saa først udnævnt 4 Sandemænd til at sværge i Sagen (3: til at paakende, om den eller de Tiltalte var skyldig eller ej).

Niels Degn i Højen anmodede Byfoged Anders Lauridsen om at rejse Paatale i Anledning af, at hans Broder Ingvard Andersen var blevet dræbt Natten mellem den 25.—26. Februar.

10. Marts 1628 toges der Tingsvidne angaaende Syn over Ingvard Andersens Lig. Han laa død paa Gaden noget fra sit Hus, og højre Side af hans Hoved var knust, saa Hjernen var udtraadt, og et Stykke af Hovedbenet laa paa Jorden ved Siden af ham. Endvidere havde han et Saar bag i Nakken, og Synsmændene mente, at Skaden var tilføjet med en Økse.

Mistanken for Drabet rettedes straks mod en Søren Pedersen fra Kallundborg, som midlertidig opholdt sig paa Skagen, hvor han før havde tjent Tolderen, og Anne Nielsdatter, Søster til Raadmand Anders Nielsen. Anne havde muligvis været gift, i hvert Fald havde hun et Barn.

Det oplystes ved Vidneførsel, at Anne Nielsdatter d. 25. Februar om Aftenen havde sendt Bud til Søren Pedersen om, at han skulde komme hen til hende, og en Times Tid efter kom han og talte noget i Enrum med hende, hvorefter han atter gik, idet han sagde god Nat, men han mentes at være gaaet ud i Storstuen og at have lagt sig paa en Seng der. Noget efter sendte Anne Nielsdatter Bud efter Ingvard Andersen, idet hun foregav at ville tale med ham. Da Budet kom til Ingvard, var han gaaet i Seng, men han stod straks op og gik med til Anne, med hvem han talte noget i Forstuen, hvorefter hun gik ind og vuggede sit Barn. Saa sagde hun, at hun vilde gaa ud igen og sige til Søren, hvad Ingvard havde svaret, skønt Søren vel selv havde hørt det, da han laa i Storstuen, men da hun kom derind, var han borte. Om Morgenen derefter blev Ingvard fundet ihjel-slaaet. Men Anne havde om Natten haft et Syn og havde kaldt paa Enken Mette Nielsdatter, i hvis Hus hun boede; thi det forekom hende, at Ingvard lyslevende var kommet ind ad Stuedøren, og det skulde just være ved den Tid, da Mordet antoges at være foregaaet.

Om Søndagen, Dagen før Mordet fandt Sted, gik Søren Pedersen og Præsten Niels Rasmussens Tjenestepige sammen fra Skagens Kirke, og da havde Folk hørt, at Pigen drillede Søren Pedersen og sagde: „Nu blev I strøgen, at Ane Nielsdatter blev saaledes taget fra Eder“, hvortil han svarede: „Ja, hvad skader det? Jeg skal betale ham for det“. Pigen spurgte saa, om han vilde gøre Ingvard „en Skade“, og her-til sagde Søren, at han skulde ikke leve længe, men han skulde tage Livet af ham. Søren Pedersen benægtede at have udtalt sig saaledes; han havde sagt, at Ingvard levede ikke længere, end Gud vilde, og saa kunde han nok faa Konen igen, og Præstens Pige bekræftede, at Udtalelsen faldt saaledes, men da hun atter lo og drillede Søren, sagde han, at hvis hun ikke holdt sin Mund, skulde han betale det — men paa hvilken Maade han mente det, vidste hun ikke.

Det fremgaar altsaa heraf, at Ingvard og Anne skulde giftes, men Anne vilde nok hellere have Søren.

Imidlertid var baade Søren og Anne blevne arresterede, den sidste af Tolderen Willum Worm, den første af Byens Øvrighed, efter at Tolderen forinden havde ladet ham belægge med Bolt og Jern i Huset, hvor han opholdt sig. Da

Byøvrigheden saaledes tog sig Myndighed til at fængsle Søren uden Tolderens Samtykke, blev denne meget fornærmet og fremlagde en skriftlig Protest til Indførelse i Tingbogen 17. Marts. I Protesten siger han, at Tolderen paa Skagen fra Arildstid af har haft en ham af Kongen givet Myndighed til at rejse Tiltale i kriminelle Sager og lade Folk, mod hvem saadan Tiltale skulde rejses, fængsle samt endvidere til at lade Dommen eksekvere, og denne Overøvrighedsmyndighed havde den kejserlige Feltherre, Hertug Frants Albrecht af Sachsen, som nu paa Kejserens Vegne regerede i Landet, stadfæstet. Willum Worm vilde nu ikke have med Sagen at gøre og vilde ikke imødekomme Skagens Magistrats Ønske om at overtage Forplejningen af den fængslede Søren Pedersen.

Paa Tinget tilspurgte Raadmand Anders Nielsen sin Søster, om hvad hun vilde tale med Ingvard Andersen om den Aften, da hun sendte Bud til ham, og hertil svarede hun, at hun vilde, at han skulde fly hende hendes Kiste med hendes Klæder, som stod hos Ingvard, thi hun frygtede for, at de skulde blive taget.

Saa spurgte Broderen hende, hvad hun da vilde tale med Søren Pedersen om, og hertil svarede hun, at Søren Pedersen havde lovet hende at sælge hende en Lue.

Der blev endelig opkrævet 4 Sandemænd til om en Maaned at sværge om, hvad der var Aarsag til Ingvard Andersens Død, og hvem der eventuelt var hans Banemand.

24. Marts lod Anders Nielsen sin Søster tilspørge, om hun ikke af ham havde faaet udbetalt af sin fædrene og mødrene Arv Tid efter anden, og hun tilstod, at hun havde faaet saadan Udbetaling siden 1623. Blandt andet havde hun ogsaa faaet et Sølvbælte, som hun foregav at have solgt til en ubekendt Bonde.

Ligeledes rettede Anders Nielsen Forespørgsel til Søren Pedersen, om Søsteren Anne havde været i Raad og Daad med ham om det Manddrab, han nu var fængslet for, men dertil svarede Søren med at spørge Raadmanden, om han havde noget Bevis for, at han havde begaaet det Drab, siden han kunde spørge, om Anne havde været delagtig deri.

Et saadant Bevis havde Anders Nielsen ikke, og saa kunde Søren ikke give ham yderligere Svar.

Videre rettede Søren Pedersen selv nogle Spørgsmaal til

Mette Nielsdatter og Anne Nielsdatter angaaende, hvad der var passeret Aftenen før Mordet, men der oplystes intet af Interesse.

Og endelig spurgte Anders Nielsen, om Søren Pedersen ikke havde været hos Skagens Præst den Søndag Morgen, før Ingvard Andersens og Annes Trolovelse holdtes i Højen Kapel, og om han ikke vilde have haft Præsten til at lade være at trolove dem. Søren svarede, at han var hos Hr. Niels og spurgte, om det var sandt, at Anne og Ingvard skulde troloves i Dag, og da Præsten bekræftede det, sagde Søren, om det ikke kunde opsættes, thi Anne havde tilforn givet ham sit Løfte, men Præsten sagde, at Sagen var i behørig Orden, og derfor kunde han ikke opholde den.

31. Marts foretoges Sagen atter. Anne Nielsdatter bekendte, at om Mandagen, efter at hun om Søndagen var blevet trolovet med Ingvard Andersen, kom Søren Pedersen ind til hende og sagde, at han havde hørt, at hans Navn stod skrevet derinde i Huset, og det var han kommet for at ud-slette. Han spurgte ogsaa om, hvor mange Folk der var derinde i Gaar, hvortil hun svarede, at der var „passelig Folk“ (nemlig som Vidner ved Trolovelsen). Saa gik hun ind for at spise Davre, og Søren sagde da, at han vilde have noget med og bad, om hun vilde give ham noget af det stærke Øl, de havde faaet i Gaar. Hertil svarede hun, at al Øllet, som var hentet hos hendes Broder, var afdrukket, men han bad hende saa om at lade hente en Kande deraf og sende Bud til Ingvard om at komme og drikke med, han vilde give hende Penge dertil. Anne vilde dog ikke lade hente Øl, men saa sendte han selv Bud efter det, og da han fik det, blev han siddende og snakkede og sagde, at han vilde give en god Ting til, at hun og Ingvard var skilt ad, og ydermere sagde han, at han havde et Sølvbælte, nogle Sølvskeer og Sølvknapper, som han vilde give Obersten¹⁾, om hun og Ingvard kunde blive skilt. Saa rejste han sig op og bad Anne om at gaa med sig, han vilde tale i Enrum med hende, og derefter bad han hende om at sende Bud efter Ingvard, men det vægrede hun sig først ved; omsider gav hun dog efter, og Søren gik saa ind i en anden Stue, medens Ingvard var hos hende. Da Ingvard atter var gaaet, vilde hun gaa ind til Søren og

¹⁾ Den kejserlige Oberst, Hertug Frants Albrecht af Sachsen.

sige ham, hvad Ingvard havde sagt, men da var han gaaet ud ad en anden Dør.

Søren Pedersen svarede hertil, at Anne løj paa ham, og han rettede Spørgsmaal til 4 Vidner, om de havde set, at salig Ingvard Andersens *Lig gav noget Tegn fra sig, da han var taget dertil og skulde lægge sin Haand paa ham.*²⁾

Hertil svarede Vidnerne, at de ikke da var saa nær ved, at de kunde se, at han lagde Haand paa Liget. Ligeledes spurgte han 4 Mænd, der havde holdt Vagt over ham tredje Nat, efter at han var blevet fængslet, om de *hørte eller fornåm nogen Spøgelse eller Ondt*, som da lod sig se eller høre hos ham, men sligt havde Vidnerne ikke set.³⁾

21. April blev Drabssagen endelig optaget til Doms. Niels Andersen Degn fremlagde som Eftermaalsmand de af ham under Sagen tagne Tingsvidner, og dernæst fremlagde Søren Pedersen de Tingsvidner, han havde ladet tage, og endelig fremlagde Raadmand Anders Nielsen paa sin Søster Annes Vegne et Aktstykke til Indførelse i Tingbogen, i hvilket han protesterede mod, at der gik Sandemands Tov over hende, da saadant ikke var tillyst.

Saa blev der sat Fylding paa Sandemændene, hvorefter de tog hverandre i Haand og svor Søren Pedersen til Ingvard Andersens rette Banemand og fra sin Fred, og ligeledes svor de Anne Nielsdatter et fuldt Aaraad (Delagtighed) over.

Efter at denne Dom var afsagt, rettede Niels Andersen Degn Anmodning til Willum Worm om, at han vilde lade rette over den eller dem, som havde formyrdet hans Broder, efterdi Willum Worm oppebar alle Højøvrigheds Rettigheder, og Niels Andersen ikke selv havde Raad til at forfølge Sagen videre; men Worm svarede, at da Niels Andersen selv havde forfulgt Sagen til Dom som rette Eftermaalsmand, turde han ikke paa Højøvrigheds Vegne gøre nogen Bekostning paa at lade Søren Pedersen rette.

²⁾ Den saakaldte Baareprøve. Man nærede den Forestilling, at et Lig vilde bløde eller give andet Tegn fra sig, naar den, der var Skyld i Personens Død, kom i Berøring med det. Jvf. Villads Christensen: Baareprøven.

³⁾ Folketroen mente, at den myrdedes Genfærd viste sig hos Ugerningsmanden 3. Nat efter Drabet (jvf. min Nibe Bys Historie S. 315).

Hvad Anne Nielsdatter angik, tilbød Worm hendes Broder Raadmanden eller anden vederhæftig Mand, som vilde borge for hende, at faa hende fri, indtil Retten havde haft sin Gang, eller hun kunde stille Højøvrigheden tilfreds.

Sagen omtales ikke senere i Tingbogen, men Søren Pedersen er vel nok blevet „rettet“.

Hvad Anne Nielsdatter angaar, ser vi af Tingbogen 24. Oktbr. 1631, at hun var bortrømt fra Skagen, og at hun ved Stævning af Viborg Landsting 10. Septbr. 1631 (da *Landstinget holdtes i Asmild Kloster Kirke*) blev indstævnet for Skagens Byting for at lide Tiltale og Dom for morderisk Aaraad, som hun var oversvoret af Sandemændene. Hun mødte selvfølgelig ikke, og hendes Hovedlod og Arvepart blev da tilkendt Kongen, og hun dømtes „at fare som andre fredløse Folk“. Hendes Broder Raadmanden, der 1647 blev Borgmester i Skagen, og som døde i Hjørring 1665, indbetalte derefter hendes Midler i alt 34 Slettedaler til Lænsmanden paa Aalborghus paa Kongens Vegne (Tgb. 30. Jan. 1632).

II. En Hest levende begravet.

Af H a n s K n u d s e n.

I Aaret 1842 en Dag mellem Jul og Nytaar kom Gaardejer T. Secher¹⁾ af Jordbjærggaard i Hylke Sogn ridende ad en Vej i Nærheden af Landsbyen Saaby, som ligger 2—3 Kilometer Nordvest for Ejer Bavnehøj. Han agtede sig til Urup i Østbirk Sogn; men han var lidt i Tvivl om Vejen, og da han saa 4—5 Mennesker staa inde paa en Mark, vilde han spørge dem om Vej. De havde en Hest imellem sig, og da der paa den Tid var megen smitsom Lungesyge blandt Hestene paa Eggen, vovede han ikke at ride nærmere, men fik en Dreng til at holde sin Hest.

¹⁾ Tomas Secher, f. 1802 3. Januar, d. 1875 19. April. Søn af Kaptajn, cand. jur. Niels Secher (V. A. Secher: Meddelelser om Slægten S. S. 191).